ZESPÓŁ PAŃSTWOWYCH PLACÓWEK KSZTAŁCENIA PLASTYCZNEGO W OPOLU

WYCIĄG Z REGULAMINU I WYMAGANIA DO EGZAMINU DYPLOMOWEGO

Część Praktyczna i Teoretyczna

ROK SZKOLNY 2026/2027

Opracowanie na podstawie obowiązującej podstawy programowej
oraz Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Rozdział I: Ogólne wymagania w zakresie egzaminu praktycznego

Egzamin dyplomowy w części praktycznej w roku szkolnym 2026/2027 w ZPPKP w Opolu ma na celu weryfikację umiejętności warsztatowych, artystycznych i teoretycznych ucznia uzyskanych w toku kształcenia w wybranej specjalizacji artystycznej oraz wybranym obszarze Aneksu dyplomowego.

1. Zakres i elementy egzaminu praktycznego

Egzamin w części praktycznej składa się z dwóch zasadniczych i równorzędnych elementów:

- **Ekspozycja pracy dyplomowej ze specjalizacji artystycznej** oraz (publiczna) prezentacja załączonej dokumentacji cyfrowej (Portfolio) za pośrednictwem dedykowanej platformy online (Google Classroom).
- **Prezentacja Aneksu dyplomowego** (wybranego z zakresu malarstwa, rysunku lub rzeźby) wraz z wymaganej planszy ze szkicami przygotowawczymi.

2. Wykaz prezentowanych specjalizacji i aneksów

Egzamin praktyczny przeprowadzany jest w ramach następujących ścieżek artystycznych:

Prezentowane Specjalizacje Artystyczne:

- PROJEKTOWANIE GRAFIKI
- SNYCERSTWO
- PROJEKTOWANIE UBIORU
- TECHNIKI RZEŹBIARSKIE
- PROJEKTOWANIE PRZESTRZENI
- PROJEKTOWANIE ZABAWEK

Dostępne dyscypliny Aneksu dyplomowego (do wyboru jeden):

- Malarstwo
- Rysunek
- Rzeźba (zgłoszenie przed końcem 4 klasy)

Uwaga: Tematy, formaty, dobór technik oraz materiał wykonania prac ze specjalizacji pozostają w wyłącznej kompetencji i odpowiedzialności merytorycznej nauczyciela prowadzącego daną grupę specjalizacyjną.

3. Ogólne zasady organizacyjne i regulaminowe

- **Zgodność z podstawą programową:** Temat pracy, założone cele artystyczne, stopień trudności oraz osiągnięte rezultaty muszą być w pełni zgodne z obowiązującą podstawą programową dla danego przedmiotu artystycznego.
- **Zakup materiałów:** Wszelkie materiały techniczne i technologiczne niezbędne do realizacji pracy dyplomowej oraz aneksu uczeń zobowiązany jest zakupić we własnym zakresie.

- **Dofinansowanie z Rady Rodziców:** W przypadku realizacji projektów dyplomowych o szczególnie wysokich kosztach technologicznych, uczeń ma prawo ubiegać się o częściowe dofinansowanie ze środków Rady Rodziców. Warunkiem koniecznym jest udokumentowane regularne opłacanie składek członkowskich w poprzednich latach nauki.
- **Regulacje dotyczące prac nagrodzonych i Grand Prix:** Uczniowie (po trzech z każdej specjalizacji), których prace zostaną nominowane do nagrody Grand Prix lub wyróżnione nagrodą Serca Polnara, zobowiązani są do pozostawienia fizycznych prac w szkole na okres dwóch lat. Po tym okresie uczeń ma obowiązek odebrać prace lub formalnie przekazać szkole prawa do dysponowania dziełem (do Archiwum szkoły).
- **Wypożyczanie prac wyróżnionych:** W okresie dwuletniego przechowywania prac w szkole istnieje możliwość ich wypożyczenia przez autora (np. na cele egzaminu wstępnego na wyższą uczelnię artystyczną lub na wystawę indywidualną) za pisemnym potwierdzeniem odbioru. W czasie trwania ekspozycji wypożyczonej pracy wymagane jest umieszczenie informacji określającej pod czyim kierunkiem artystycznym praca została stworzona.
- **Odbiór pozostałych prac:** Wszystkie pozostałe prace dyplomowe oraz prace z Aneksu dyplomowego, które nie podlegały wyróżnieniu lub archiwizacji, muszą zostać bezwzględnie odebrane ze szkoły przez uczniów wraz z odbiorem świadectwa maturalnego w lipcu. (CEA przygotowuje umowy , które mają obowiązywać w całym szkolnictwie artystycznym)
- **Dyplomy niestandardowe i ingerujące w przestrzeń:** W przypadku dyplomów o charakterze niestandardowym (wykraczających poza klasyczne formy, formaty lub ramy technologiczne) lub dyplomów o charakterze stałej instalacji wchodzącej w fizyczną tkankę szkoły, wymagana jest wcześniejsza konsultacja oraz uzyskanie oficjalnej (na piśmie) zgody zespołu kierowniczego szkoły.

Rozdział II: Szczegółowe wymagania artystyczne dla Aneksu dyplomowego

Aneks dyplomowy stanowi samodzielne rozwinięcie zainteresowań artystycznych ucznia. Wybór dyscypliny aneksowej (malarstwo, rysunek lub rzeźba) jest dokonywany przez ucznia. Poniższe wymagania definiują minima realizacyjne i formalne dla poszczególnych dyscyplin.

1. Wymagania szczegółowe – Malarstwo

- **Zakres realizacji:** Wykonanie jednego, pełnowymiarowego obrazu malarskiego oraz spójnej serii szkiców przygotowawczych.
- **Gatunek i tematyka:** Dowolny gatunek malarski, np.: portret, martwa natura, pejzaż. Praca powinna poruszać wybrane zagadnienia formalne (np. światło, przestrzeń, kolor) lub zagadnienia problemowe/pojęciowe (np. grawitacja, samotność, pamięć, itp.).
- **Technika malarska:** Tradycyjne techniki malarskie – olej lub akryl na płótnie. Użycie pastelu olejnego jest dopuszczalne wyłącznie jako technika uzupełniająca (technika mieszana).
- **Format obrazu:** Wymagany format podobrazia to 100 x 70 cm lub 120 x 100 cm.

- **Dokumentacja (Szkice):** Ekspozycja fizycznych szkiców przygotowawczych na jednej planszy o formacie 100 x 70 cm, (w przypadku braku miejsca ekspozycyjnego plansza może nie być na ekspozycji ogólnej) obowiązkowo w układzie pionowym. Plansza musi zawierać minimum 6 szkiców. Dopuszcza się włączenie do tej serii maksymalnie 2 szkiców wykonanych techniką cyfrową.

2. Wymagania szczegółowe – Rysunek

- **Zakres realizacji:** Wykonanie dwóch pełnowymiarowych, samodzielnych rysunków o wysokich walorach artystycznych i kompozycyjnych.
- **Format rysunków:** Wymagany format każdego z rysunków to 100 x 70 cm lub 120 x 100 cm.
- **Technika rysunkowa:** Szeroki wybór technik tradycyjnych: tusz, węgiel, pastel, ołówek, kredka, sepia.
- **Podkład:** Prace mogą być wykonane na papierze lub innym podkładzie rysunkowym w wybranym kolorze.
- **Dokumentacja (Szkice):** Seria od 8 do 10 rysunków o mniejszych formatach (szkice studyjne, kompozycyjne). Szkice te muszą być zaprezentowane na planszy o formacie 100 x 70 cm (zaleca się układ pionowy dla zachowania jednolitości ekspozycji z malarstwem) w technice passe-partout. Obowiązkowe jest zaprezentowanie w zestawie szkiców kolorystycznych. Dopuszcza się maksymalnie 2 szkice wykonane techniką cyfrową.

3. Wymagania szczegółowe – Rzeźba

Uczeń wybiera i realizuje wyłącznie jeden z poniższych tematów/bloków rzeźbiarskich w ramach swojego Aneksu dyplomowego:

- **Opcja A: Głowa rzeźbiarska:** Wykonanie rzeźbiarskiego studium głowy – wymagane jest przedstawienie minimum dwóch odlewów gipsowych lub wydruku cyfrowego 3D w skali (do konsultacji z nauczycielem prowadzącym).

- **Opcja B: Postać rzeźbiarska:** Wykonanie studium postaci o wysokości w przedziale od 0,8 m do 1,2 m. Wymagane jest przedstawienie jednego odlewu gipsowego lub wydruku cyfrowego 3D w skali skali (do konsultacji z nauczycielem prowadzącym).

- **Opcja C: Kompozycja abstrakcyjna:** Realizacja rzeźby o charakterze abstrakcyjnym. Szczegółowe parametry technologiczne, materiałowe i formalne projektu pozostają w pełnej kompetencji i uzgodnieniu z nauczycielem prowadzącym.

- **Opcja D: Mała forma rzeźbiarska (Medalierstwo):** Wykonanie zestawu minimum 3 sztuk medali, plakiet lub małych form rzeźbiarskich. Dozwolone materiały wykonania: gips, żywica syntetyczna lub wydruk 3D.

- **Opcja E: Mała forma biżuteryjna (metaloplastyka):** Wykonanie zestawu lub minimum 4 sztuk. Dozwolone materiały wykonania: metal, drewno, szkło, kamień.

Rozdział III: Wymagania do Portfolio dyplomowego (Dokumentacja)

Portfolio dyplomowe to kompleksowa, cyfrowa autorska prezentacja i dokumentacja procesu powstawania pracy dyplomowej. Stanowi integralną część oceny końcowej egzaminu praktycznego.

1. Założenia merytoryczne i zawartość Portfolio

Portfolio musi szczegółowo dokumentować i opisywać pracę dyplomową z zakresu wybranej specjalizacji artystycznej. Powinno odzwierciedlać proces twórczy i technologiczny, uwzględniając w szczególności:

- Inspiracje artystyczne i tło teoretyczne podjętego tematu.
- Poszczególne etapy realizacji (od pierwszych szkiców do gotowego dzieła).
- Zakres i cele realizowanej pracy, jej formę oraz pełnione funkcje użytkowe bądź estetyczne.
- Zastosowane techniki, materiały oraz technologie wykonania.
- Oryginalny i zindywidualizowany charakter pracy artystycznej.

Portfolio obowiązkowo musi zawierać następujące elementy wizualno-tekstowe:

- Opis koncepcji i inspiracji związanych z tematem pracy.
- Szczegółowy, chronologiczny opis przebiegu realizacji pracy z uwzględnieniem technologii.
- Wysokiej jakości fotografie gotowej pracy (w tym obowiązkowo jedno zdjęcie przedstawiające autora wspólnie z jego ukończoną pracą).

2. Układ formalny i struktura dokumentu

Dokumentacja pisemna portfolio powinna być opracowana i sformatowana według następującego, ściśle określonego układu:

a) Strona tytułowa: Musi zawierać pełną i oficjalną nazwę szkoły, nagłówek 'PRACA DYPLOMOWA', dokładny temat pracy, imię i nazwisko autora, nazwę specjalności i specjalizacji, imiona i nazwiska opiekunów artystycznych, miejscowość OPOLE oraz rok powstania.

b) Spis treści: Czytelny wykaz wszystkich rozdziałów i sekcji dokumentu wraz z numeracją stron.

c) Wstęp: Zarys tła badanego problemu, motywacja i przesłanki wyboru danego tematu, określone cele i zakres pracy, zastosowane metody badawcze (artystyczne) oraz ogólne informacje o poszczególnych częściach portfolio.

d) Rozdziały merytoryczne: Wyczerpujące informacje o pracy podzielone na części (np. inspiracyjno-artystyczna, technologiczna, formalna), opatrzone materiałem ilustracyjnym i podpisami pod zdjęciami.

e) Zakończenie: Syntetyczne podsumowanie i wnioski wynikające z procesu twórczego i realizacji dyplomu.

3. Dokumentacja elektroniczna i wymogi techniczne

- **Nieprzekraczalny termin składania dokumentacji:** Do 07.04.2027 r.
- **Miejsce złożenia:** Platforma edukacyjna Google Classroom (link będzie dostępny od 5.04.2027 r.).
- **Wymagany format plików:** Wersja cyfrowa portfolio, szczegółowe zdjęcia dyplomu oraz plik z planszą tytułową muszą zostać zapisane i przesłane wyłącznie w ujednoliconym formacie PDF. Pliki te muszą umożliwiać bezproblemowy wydruk wysokiej jakości (300 DPI). Na platformie muszą się znaleźć obowiązkowo oprócz portfolio, zdjęcia w jakości (300 DPI)
  Proszę zwrócić uwagę, że muszą to być pliki w formacie JPG. Pliki z iphone z rozszerzeniem HEIC są niedopuszczalne.
  wszystkich prac ze specjalizacji oraz aneksu odpowiedzialni są nauczyciele prowadzący.
- **Wymogi dotyczące Planszy Tytułowej:** Musi być przygotowana jako osobny dokument w formacie A3 w orientacji pionowej. Plansza musi zawierać: tytuł pracy dyplomowej, imię i nazwisko autora, rok powstania, klasę, imiona i nazwiska opiekunów artystycznych, oficjalną nazwę szkoły, wysokiej jakości zdjęcia oraz ogólny opis koncepcji pracy. Plansze te zostaną wydrukowane przez szkołę (ZPPKP) w celach ekspozycyjnych podczas wystawy dyplomowej.
- **Konsekwencje niedopełnienia wymogów:** Niezłożenie kompletnej dokumentacji elektronicznej w wyznaczonym terminie (do 07.04.2027 r.) lub jej rażąca niezgodność z określonymi wymaganiami formalnymi skutkuje obniżeniem oceny końcowej z egzaminu dyplomowego.

Rozdział IV: Wymagania dla obrony w czasie egzaminu praktycznego

Obrona pracy praktycznej to publiczne wystąpienie ucznia przed Komisją Egzaminacyjną, stanowiące syntezę jego wiedzy, świadomości artystycznej oraz umiejętności formułowania wypowiedzi o własnej twórczości.

1. Ogólne zasady przebiegu obrony przed Komisją

- **Łączny czas trwania wypowiedzi:** Całkowity czas samodzielnej wypowiedzi ustnej ucznia (obejmujący obronę pracy ze specjalizacji oraz obronę pracy z wybranego Aneksu dyplomowego) wynosi od 8 do maksymalnie 20 minut.
- **Rozdzielność merytoryczna:** Wypowiedzi dotyczące specjalizacji oraz Aneksu dyplomowego są od siebie całkowicie rozdzielne, oceniane osobno i muszą zachować wyraźną cezurę podczas obrony.
- **Struktura i logika wypowiedzi:** Wystąpienie musi być przygotowane, spójne, ustrukturyzowane i logiczne.
- **Cel prezentacji:** Uczeń zobowiązany jest do merytorycznego obronienia swoich realizacji plastycznych, wykazania słuszności przyjętych rozwiązań formalnych i technologicznych oraz wykazania się rzetelną wiedzą teoretyczną związaną z prezentowanymi dyscyplinami. Powinien odnieść swoją twórczość do historii sztuki, tradycji rzemiosła oraz innych dziedzin kultury, które stanowiły inspirację.

- **Kultura i poprawność językowa:** Wypowiedź musi być sformułowana w poprawnym języku polskim, z zachowaniem wysokiej kultury osobistej. Wymagane jest swobodne i precyzyjne posługiwanie się terminologią artystyczną właściwą dla danej specjalizacji i Aneksu.

2. Wytyczne szczegółowe i ramy czasowe

A. Obrona pracy ze specjalizacji (Czas trwania: od 5 do 15 minut)

Wypowiedź ustna ucznia w tym bloku musi:

- Zachować klasyczny trójpodział kompozycyjny: wstęp, rozwinięcie merytoryczne, zakończenie z podsumowaniem.
- Odnosić się bezpośrednio do tematu zaprezentowanego w pracy dyplomowej, wyjaśniając autorski sposób jego rozumienia i plastycznego ukazania.
- Zawierać dokładny opis technologiczny procesu wykonania pracy, w tym kolejno podejmowane czynności, zastosowane techniki, technologie oraz materiały.
- Wskazywać na bezpośrednie i pośrednie źródła inspiracji w zakresie stylu i formy (odniesienia do historii sztuki, historii danej rzemiosła artystycznego) oraz w zakresie rozumienia tematu (odniesienia literackie, historyczne, kulturowe itp.).
- Zawierać bogate i poprawne słownictwo specjalistyczne związane bezpośrednio z technikami, materiałami, narzędziami oraz środkami artystycznymi stosowanymi w danej specjalizacji.
- Ukazywać dojrzałą, osobistą refleksję ucznia nad podjętym tematem artystycznym.

B. Obrona pracy z Aneksu dyplomowego (Czas trwania: od 3 do 5 minut)

Wypowiedź ustna ucznia w tym bloku musi:

- Zachować przejrzysty trójpodział wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, podsumowanie).
- Odnosić się bezpośrednio do tematu przedstawionego w pracach aneksowych i sposobu jego ujęcia.
- Zawierać zwięzły opis metody wykonania oraz zastosowanych środków wyrazu plastycznego i formalnego.
- Wskazywać na źródła inspiracji w zakresie stylu i formy (głównie odniesienia do historii sztuki) oraz w zakresie rozumienia tematu.
- Wykorzystywać prawidłowe słownictwo i pojęcia z zakresu technik, materiałów i narzędzi stosowanych w malarstwie, rysunku lub rzeźbie.
- Prezentować refleksję ucznia w odniesieniu do procesu twórczego realizowanego w aneksie.

Rozdział V: Wymagania w części teoretycznej z historii sztuki

Część teoretyczna egzaminu dyplomowego opiera się na wytycznych programowych z historii sztuki i służy ocenie wiedzy teoretycznej, umiejętności analitycznych oraz krytycznego myślenia o zjawiskach artystycznych na przestrzeni epok.

Egzamin dyplomowy z historii sztuki
Wymagania w części teoretycznej w roku szkolnym 2026/2027

[co roku aktualizacja]

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 9 maja 2018 egzamin dyplomowy w części teoretycznej z historii sztuki obejmuje:

I. Opis, analizę i ocenę krytyczną dzieła sztuki.
II. Prezentację wybranych przez ucznia zagadnień dotyczących współczesnych wydarzeń artystycznych.
III. Omówienie na wybranych przykładach problematyki zjawisk, procesów związanych z podstawowymi dziedzinami sztuk wizualnych na przestrzeni epok.

Egzamin dyplomowy w części teoretycznej w ZPPKP jest przeprowadzany w formie ustnej. Nie później niż 5 (ok. 20 listopada 2026) miesięcy przed ustaloną datą egzaminu nauczyciele informują uczniów klasy dyplomowej o zakresie obowiązujących treści nauczania, stanowiących podstawę przygotowania zadań egzaminacyjnych.

Materiały obowiązujące w danym roku szkolnym udostępnione są w plikach e-dziennika.

Zadania egzaminacyjne przygotowuje się z uwzględnieniem podstawy programowej, której cele ogólne zakładają:

- znajomość faktów, pojęć i terminów z dziedziny historii sztuki, umożliwiającą odbiór dzieł sztuki dawnej i współczesnej we właściwych kontekstach;
- rozumienie tekstów źródłowych i krytycznych;
- samodzielne zdobywanie informacji na temat sztuki i jej dziejów;
- umiejętność określania miejsca przechowywania i lokalizacji najistotniejszych dzieł sztuki;
- rozpoznawanie podstawowych motywów ikonograficznych;
- umiejętność tworzenia wypowiedzi na temat sztuki;
- umiejętność analizowania i interpretacji dzieł sztuki i tekstów kultury.

Egzamin w części teoretycznej nie trwa dłużej niż 60 minut, z których uczeń otrzymuje na przygotowanie 20 minut.

Wytypowany nauczyciel w danym roku szkolnym przygotowuje:

- wybór współczesnych wydarzeń artystycznych (z uwzględnieniem propozycji uczniów)

- zestaw dzieł sztuki do analizy i pytań z historii sztuki.

Uczeń losuje jeden zestaw zadań egzaminacyjnych. Zmiana zestawu jest niedozwolona.

Egzamin składa się z trzech zadań:

I. Dokonanie opisu, analizy i interpretacji jednego, wylosowanego, dzieła sztuki. Rozpoznanie stylu (uzasadnienie z użyciem co najmniej 5 terminów wskazujących na miejsce dzieła w epoce), autora i tytuł.
II. Przedstawienie tematu dotyczącego współczesnych wydarzeń artystycznych, wybranego z listy podanej w danym roku szkolnym (termin podania tematu do 31 października).
III. Odpowiedź na wylosowane pytanie przekrojowe uwzględniające znajomość epok, stylów, kontekstów historyczno-społecznych oraz odpowiedniej terminologii.

Kryteria oceny są zawarte w Regulaminie Egzaminu Dyplomowego.

1. Dzieło sztuki – analiza formy, opis i interpretacja, określenie cech charakterystycznych dla stylu czy epoki, rozpoznanie artysty i tytułu dzieła (10 pkt).
2. Prezentacja – omówienie i opis tematu, ocena krytyczna, uzasadnienie wyboru, język i konstrukcja wypowiedzi (8 pkt).
3. Pytanie przekrojowe – wiedza, konteksty, język, styl, kompozycja wypowiedzi (12 pkt)

Ocena przyznawana jest przez Komisję Egzaminacyjną, po zaproponowaniu oceny przez nauczyciela prowadzącego.

Ocena wystawiona przez Komisję Egzaminacyjną jest ostateczna.

I. ZESTAW DZIEŁ DO EGZAMINU DYPLOMOWEGO

Sztuka starożytnego Egiptu

- *(1) Triada króla Mykerinosa*
- *(2) Skryba z Sakkara*

Sztuka starożytnej Grecji

- *(3) Partenon na Akropolu Ateńskim* (plan, bryła)
- *(4) Erechtejon na Akropolu Ateńskim* (plan, bryła, ganek kariatyd)
- *(5)* Poliklet, *Doryforos*
- *(6) Grupa Laokoona*

Sztuka starożytnego Rzymu

- *(7) Panteon w Rzymie* (plan, przekrój, fasada, wnętrze)
- *(8) Posąg konny Marka Aureliusza w Rzymie*

Sztuka wczesnochrześcijańska, bizantyńska i bizantynizująca

- *(9)* Anthemios z Tralles, Izydor z Miletu, *kościół Hagia Sophia* (bryła, plan, wnętrza)

Sztuka przedromańska i romańska

- *(10) Kościół św. Michała w Hildesheim* (bryła, plan, drzwi)
- *(11) Drzwi Gnieźnieńskie*

Sztuka gotycka i protorenesansowa

- *(12) Katedra Nôtre Dame w Paryżu* (plan, bryła, wnętrze)
- *(13) Kościół Mariacki w Krakowie* (bryła, plan, wnętrze z ołtarzem)
- *(14) Pieta z Lubiąża*
- *(15) Madonna z Krużlowej*
- *(16)* Wit Stwosz, *Ołtarz Mariacki*

Między gotykiem a renesansem

- *(17)* Giotto, *Pocałunek Judasza*, freski z kaplicy Scrovegnich w Padwie
- *(18)* Jan van Eyck, *Małżeństwo Arnolfinich*
- *(19)* Hans Memling, *Sąd Ostateczny*

Renesans

- *(20)* Filippo Brunelleschi, *kaplica Pazzich*
- *(21)* Andrea Palladio, *Villa Rotonda koło Vicenzy*
- *(22)* Lorenzo Ghiberti, *III Drzwi do baptysterium florenckiego*
- *(23)* Donatello, *Dawid*
- *(24)* Michał Anioł, *Pieta watykańska*
- *(25)* Masaccio, *Trójca Święta*
- *(26)* Sandro Botticelli, *Primavera*
- *(27)* Leonardo da Vinci, *Ostatnia Wieczerza*
- *(28)* Rafael Santi, *Szkoła ateńska*
- *(29)* Giorgione, *Burza*
- *(30)* Tycjan, *Wenus z Urbino*
- *(31)* Hans Holbein Młodszy, *Ambasadorowie*
- *(32)* Albrecht Dürer, *Autoportret w futrzanym płaszczu*
- *(33)* Albrecht Dürer, *Melancholia*

Manieryzm

- *(34)* Agnolo Bronzino, *Zwycięstwo czasu nad miłością*
- *(35)* Parmigianino, *Madonna z długą szyją*

Renesans i manieryzm w Polsce

- *(36)* Bartolomeo Berecci, *kaplica Zygmuntowska* (bryła, wnętrze)

Sztuka baroku i rokoka

- *(37)* Jacopo da Vignola, Giacomo della Porta, *Kościół Il. Gesu* (plan, przekrój, fasada)
- *(38)* Gianlorenzo Bernini, *Ekstaza św. Teresy*
- *(39)* Charles le Brun, André Le Nôtre, *Vaux le Vicomte*
- *(40)* Caravaggio, *Złożenie do grobu*
- *(41)* Pieter Paul Rubens, *Zdjęcie z krzyża* (z Antwerpii)
- *(42)* Rembrandt, *Lekcja anatomii doktora Tulpa*
- *(43)* Jan Vermeer van Delft, *Czytająca list* (z Drezna – wersja po konserwacji)
- *(44)* Diego Velazquez, *Panny dworskie (Las Meninas)*
- *(45)* Nicolas Poussin, *Et in Arcadia Ego*
- *(46)* Fragonard, *Huśtawka*
- *(47)* Tylman z Gameren, *kościół św. Anny w Krakowie*
- *(48)* Augustyn Locci, *pałac w Wilanowie* (bryła)

Sztuka neoklasycyzmu w Europie, sztuka czasów stanisławowskich i klasycyzm w Polsce

- *(49)* Antonio Canova, *Amor i Psyche*
- *(50)* Jacques-Louis David, *Przysięga Horacjuszy*
- *(51)* Marceli Bacciarelli, *Portret Stanisława Augusta Poniatowskiego z klepsydrą*

Romantyzm

- *(52)* Francisco Goya, *Rozstrzelanie powstańców madryckich*
- *(53)* Eugène Delacroix, *Wolność wiodąca lud na barykady*
- *(54)* Caspar David Friedrich, *Wędrowiec nad morzem mgły*
- *(55)* Joseph William Turner, *Szybkość, para, deszcz*
- *(56)* Piotr Michałowski, *Bitwa pod Samosierrą* (wersja z ok. 1837 r.)

Malarstwo europejskie II połowy XIX wieku (do secesji)

- *(57)* Gustave Courbet, *Kamieniarze*
- *(58)* Edouard Manet, *Śniadanie na trawie*
- *(59)* Claude Monet, *Impresja. Wschód słońca*
- *(60)* George Seurat, *Niedzielne popołudnie na wyspie Grande Jatte*
- *(61)* Paul Cézanne, *Góra Sainte-Victoire*
- *(62)* Vincent van Gogh, *Nocna kawiarnia*

- *(63)* Paul Gauguin, *Wizja po kazaniu – walka Jakuba z aniołem*

Malarstwo polskie II poł. XIX wieku

- *(64)* Jan Matejko, *Rejtan. Upadek Polski*
- *(65)* Aleksander Gierymski, *Trumna chłopska*
- *(66)* Józef Chełmoński, *Babie lato*

Rzeźba XIX wieku (po klasycyzmie)

- *(67)* Auguste Rodin, *Myśliciel*

Secesja w sztuce europejskiej i Młoda Polska (wraz z recepcją impresjonizmu)

- *(68)* Stanisław Wyspiański, *Macierzyństwo*
- *(69)* Edward Munch, *Krzyk*
- *(70)* Gustave Klimt, *Pocałunek*
- *(71)* Jacek Malczewski, *Melancholia*
- *(72)* Józef Mehoffer, *Dziwny ogród*

Pierwsza połowa XX wieku

- *(73)* Henri Matisse, *Portret żony z zieloną pręgą*
- *(74)* Pablo Picasso, *Guerenica*
- *(75)* Umberto Boccioni, *Jedyna forma ciągłości w przestrzeni* (rzeźba)
- *(76)* Giacomo Balla, *Dynamizm psa na smyczy*
- *(77)* Giorgio de Chirico, *Tajemnica i melancholia ulicy*
- *(78)* Frank Lloyd Wright, *Willa Kaufmanna* (Dom nad wodospadem) (bryła)
- *(79)* Walter Gropius, *Siedziba Bauhausu w Dessau* (bryła)
- *(80)* Katarzyna Kobro, *Kompozycja przestrzenna*

Druga połowa XX wieku

- *(81)* Francis Bacon, *Studium według portretu papieża Innocentego X Velazqueza*
- *(82)* Robert Smithson, *Spiralna grobla*
- *(83)* Christo, *Opakowanie Pont Neuf*
- *(84)* Frank Lloyd Wright, *Muzeum Guggenheima w Nowym Yorku*
- *(85)* Aleksander Kobzdej, *Podaj cegłę*
- *(86)* Andrzej Wróblewski, *Rozstrzelanie*
- *(87)* Alina Szapocznikow, *Autoportret zwielokrotniony*
- *(88)* Katarzyna Kozyra, *Piramida zwierząt*

PYTANIA POMOCNICZE DO ANALIZY WRAZ Z TERMINAMI

1. **OBRAZ**

- Informacje podstawowe – autor, tytuł, epoka/kierunek
- O czym jest obraz, co przedstawia i do czego nawiązuje treść; jaki jest gatunek (scena mitologiczna, scena religijna, scena biblijna, scena rodzajowa, scena dydaktyczno-moralizatorska, scena historyczna, scena batalistyczna, portret, portret oficjalny, portret zbiorowy, martwa natura, martwa natura wanitatywna, pejzaż, weduta, marina, nokturn, alegoria, abstrakcja, etc.)
- Jaka jest technika? Czy ma wpływ na wyraz dzieła? (technika: fresk, tempera, olej, mozaika, akwarela)
- Jaki jest stosunek do rzeczywistości? (realizm, idealizacja, deformacja, synteza)
- Jak opiszesz podstawowe kategorie malarskie?
    - kompozycja: statyczna, dynamiczna, symetryczna, asymetryczna, horyzontalna, wertykalna, diagonalna, w trójkącie, tondo, wielopostaciowa, wieloplanowa, z określoną linią horyzontu, izokefaliczna, hieratyczna (uzasadnij)
    - przestrzeń w obrazie: perspektywa geometryczna, perspektywa malarska, perspektywa powietrzna, kulisowa, brak przestrzeni
    - kolorystyka obrazu

Podsumowanie: wskaż te cechy obrazu, które są typowe (charakterystyczne) dla epoki/kierunku, w którym powstał obraz.

2. **RZEŹBA**

- Informacje podstawowe – autor, tytuł, epoka/kierunek
- Jaki jest stosunek do rzeczywistości (realizm, idealizacja, deformacja, synteza). W przypadku postaci – jak zostały oddane proporcje i anatomia.
- Gatunek rzeźby (posąg, popiersie, portret, posąg konny, postać, etc.)
- Jaka jest funkcja? (upamiętniająca, sepulkralna, portretowa, dekoracyjna, pomnikowa)
- Jakie są wymiary? (rzeźba mała, duża, postaci ludzkie naturalnych rozmiarów, monumentalna, nadnaturalne rozmiary)
- Z jakiego materiału i w jakiej technice wykonano rzeźbę (odlew z brązu, odkuta w kamieniu, wykonana w glinie, instalacja, ready made)
- Jaka jest forma rzeźby? (pełnoplastyczna, o układzie frontalnym, relief – wklęsły, wypukły)

- Jaka jest faktura, potraktowanie płaszczyzn? Czy widać ślad narzędzia? (faktura: gładka – delikatna, szorstka – chropowata, kontrast partii gładkich z chropowatymi, celowe pozostawienie przez artystę niektórych partii nieobrobionych, nieoszlifowanych)
- Co możesz powiedzieć o kompozycji rzeźby:
    - otwarta (dużo prześwitów, bryła lekka, ażurowa), zamknięta (zwarta, blokowata)
    - symetryczna, asymetryczna; statyczna, dynamiczna; rytmiczna
    - układ: wertykalny, horyzontalny, diagonalny, spiralny (figura serpentinata), w trójkącie
- Jak opiszesz ekspresję rzeźby? Ogólny nastrój rzeźby (dramatyzm, patos, radość, spokój, melancholia, dostojeństwo etc. – uzasadnij)

Podsumowanie: wskaż te cechy rzeźby, które są typowe (charakterystyczne) dla epoki/kierunku, w którym powstała.

3. ARCHITEKTURA

- Informacje podstawowe – autor, tytuł, epoka/kierunek
- Jaka jest funkcja budowli pierwotna, obecna: kultowa, sakralna, sepulkralna, rezydencjonalna (mieszkalna), obronna/reprezentacyjna, ideologiczna lub komemoratywna, użytkowa (budynki użyteczności publicznej)
- Opis planu i układu przestrzennego:

  architektura świecka: plan (podłużny, centralny, symetryczny; typ założenia (twierdza, palazzo in fortezza, entre cour et jardin; organizacja wnętrza, układ sal, pokoi, układ amfiladowy, korytarzowy etc.

  Architektura sakralna: plan (podłużny, krzyż łaciński, prostokąt, elipsa, centralny – krzyż grecki, kwadrat, koło, wielobok, nieregularny (nie oparty na figurze geometrycznej, złożony z kilku figur o oryginalnym kształcie), na podstawie planu określamy również: rodzaje sklepień, podpór (kolumna, filar), obecność obejścia, krypty, ilość wież; układ bazylikowy, halowy, salowy.

  - Opis bryły i systemu konstrukcyjnego

  bryła: masywna, strzelista, prosta, złożona, o ciężkich i surowych proporcjach, o lekkich, smukłych proporcjach, skubizowana lub zgeometryzowana, unikająca linii prostych, o organicznej formie, zwarta, rozczłonkowana, statyczna, dynamiczna, dużo litego muru, ażurowość

system konstrukcyjny: system łuków przyporowych, system filarowo-skarpowy, konstrukcja szkieletowy

- Artykulacja fasady i ścian wewnętrznych oraz dekoracje

liczba kondygnacji (czy są jakoś wyodrębnione, podkreślone w fasadzie, np. za pomocą gzymsu lub sposobu opracowania lica muru?), ukształtowanie dachu, forma otworów okiennych

artykulacja fasady (elementy architektoniczne składające się na fasadę): podziały architektoniczne, portale, portyki, ryzality, nisze, wieże, gzymsy, loggie arkadowe etc.

artykulacja ścian wewnętrznych (głównie w architekturze sakralnej): rząd arkad międzynawowych, empora, fryz, blendy, okna etc.

dekoracja: element najbardziej zmienny, uzależniony od tendencji danej epoki, np. rozety, sterczyny, balustrady, przyczółki, kartusze, dekoracje płaskorzeźbione lub malarskie, dekoracyjne opracowanie lica muru, np. boniowanie, rustyka, sgraffito.

- Jakie jest ogólne wrażenie budynku: harmonia, prostota, spokój, mistycyzm, tajemniczość, surowość, dynamizm, gra światła i cienia, efekty optyczne, wrażenie falowania, wibrowania, dematerializacja przestrzeni, deformacja, przenikanie wnętrza i zewnętrza, minimalizm itd.

Podsumowanie: wskaż te cechy architektury, które są typowe (charakterystyczne) dla epoki/kierunku, w którym powstała.

II. ZESTAW PROPONOWANYCH WYDARZEŃ ARTYSTYCZNYCH

Zestaw tematów zostanie zamknięty do 20 listopada, po wpłynięciu propozycji uczniów (termin przysyłania tematów mija 31 października). W trakcie odpowiedzi uczniowie mogą korzystać z wcześniej przygotowanych zdjęć (zdjęcia należy dostarczyć drogą elektroniczną najpóźniej dwa tygodnie przed egzaminem dyplomowym). Zdjęcia mają mieć charakter poglądowy. Maksymalna liczba zdjęć wynosi 8.

1. Biennale w Wenecji –Wenecji 2026.
2. Biennale Architektury w Wenecji - Wenecji 2025.
3. Laureat Nagrody Pritzkerów 2026 lub 2027.
4. Józef Chełmoński, Muzeum Narodowe w Krakowie 2025.
5. Turner Prize – laureat 2026, 2027.
6. Nagroda Rubensa dla Wilhelma Sasnala, 2026.

7. Kolekcjoner. Ignacy Korwin-Milewski (1846–1926) – Muzeum Narodowe w Warszawie, 2026.

8. Andy Warhol. Od linii do legendy – Pałac Sztuki w Krakowie, 2026.

9. Oblicza Czapskiego (z okazji Roku Czapskiego)– Muzeum Czapskiego w Krakowie, 2026.

10. David Hocney – Louis Vuitton Foundation w Paryżu, 2025.

Jak skonstruować wypowiedź na temat zjawiska artystycznego?

Skonstruuj wypowiedź opierając się na trójdzielności wypowiedzi: wstęp, rozwinięcie, zakończenie. Ujmij w poszczególnych częściach następujące treści:

Wstęp: Przedstaw i opisz temat: z jakiej dziedziny sztuki, jaki kierunek, nurt, zjawisko w sztuce współczesnej reprezentuje, jakie są założenia, kim jest autor.

Rozwinięcie: Dokonaj oceny krytycznej: wybierz kilka dzieł, elementów i opisz je, a następnie dokonaj interpretacji. Zadaj sobie pytania:

- Jaki jest cel wystawy, zjawiska, budynku?
- Jakie znaczenie ma wystawa, projekt, artysta dla rozwoju sztuki?
- Jakie elementy podkreślono w wystawie, twórczości artysty, budynku, czy ma znaczenie ideowe?
- Do czego można odnieść znaczenie wystawy, jakie skojarzenia budzi?

Zakończenie: Uzasadnij wybór, jakie na Tobie wrażenie zrobiło, przedstaw zgłębianie tematu lub kontakt z wystawą/dziełem/twórczością artysty.

Pamiętaj o poprawnym stylu, języku oraz terminologii właściwej dla historii sztuki.

III. ZAGADNIENIA Z HISTORII SZTUKI

1. Kanon w sztuce egipskiej z uwzględnieniem definicji kanonu, jego charakterystyki oraz zastosowania w architekturze, rzeźbie i malarstwie.
2. Kanon i proporcje w rzeźbie greckiej. Definicja kanonu, jego cechy zastosowanie i ich wpływ na rzeźbę późniejszych epok.

3. Zastosowanie kanonu i proporcji w architekturze greckiej z uwzględnieniem porządków architektonicznych. Definicja kanonu i jego cechy, zastosowanie i ich wpływ na architekturę późniejszych epok.
4. Starożytny Rzym – wpływy greckie i etruskie oraz nowatorstwo Rzymian w zakresie architektury i rzeźby.
5. Przedstaw sztukę romańską w Europie i Polsce w oparciu o przynajmniej trzy przykłady architektury i trzy przykłady rzeźby.
6. Forma, konstrukcja, dekoracja i symbolika katedry gotyckiej. Charakterystyka architektury gotyckiej we Francji, Anglii, Italii i Niemczech.
7. Omów rzeźbę gotycką uwzględniając jej różnorodność w zakresie formy, tematu i funkcji.
8. Rzeźba renesansowa i manierystyczna z uwzględnieniem formy, techniki, tematyki i najważniejszych twórców.
9. Omów malarstwo renesansowe Florencji, Wenecji i Rzymu.
10. Architektura renesansu włoskiego XV i XVI w. na wybranych przykładach.
11. Sztuka manieryzmu na wybranych przykładach malarstwa i rzeźby.
12. Omów malarstwo XV i XVI wieku w Niemczech i Niderlandach.
13. Między inspiracjami włoskimi a niderlandzkimi – na podstawie wybranych przykładów z różnych dziedzin omów sztukę renesansową w Polsce.
14. Malarstwo barokowe w Europie w krajach katolickich i protestanckich. Cechy, nurty, tematyka, przykłady.
15. Barokowa architektura sakralna i rezydencjonalna na wybranych przykładach.
16. Rokoko w sztuce europejskiej z uwzględnieniem architektury, wystroju wnętrz, malarstwa i rzemiosła artystycznego.
17. Klasycyzm w sztuce polskiej i europejskiej jako ponowne odkrycie antyku z uwzględnieniem dziedzin takich jak: rzeźba, architektura, malarstwo.
18. Omów romantyzm w Anglii, Niemczech, Francji i Hiszpanii. Na wybranych przykładach przedstaw tematykę i sposób malowania.
19. Realizm i akademizm – malarskie kierunki XIX wieku. Omów założenia, tematykę oraz twórczość wybranych przedstawicieli.
20. Malarstwo polskie XIX wieku: romantyzm, realizm, akademizm, malarstwo historyczne.
21. Impresjonizm i neoimpresjonizm we Francji. Na wybranych przykładach przedstaw tematykę i sposób malowania.